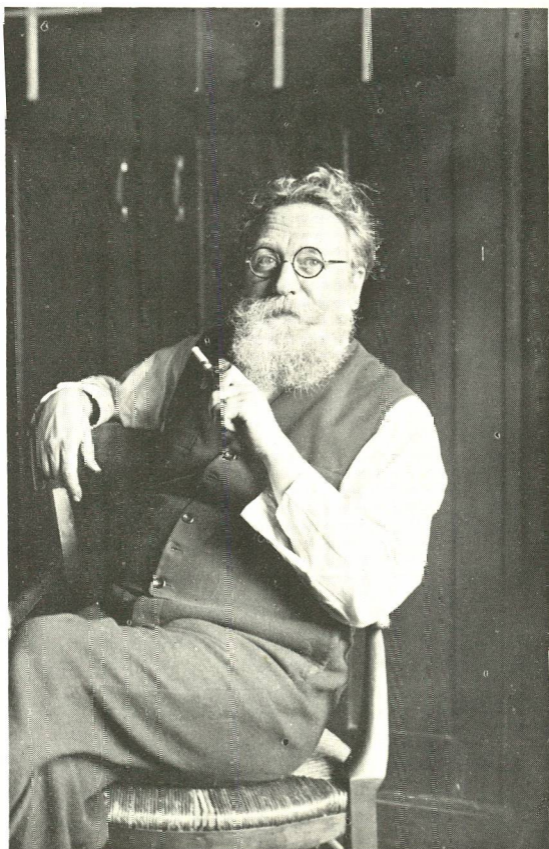

SERVAES, Albert, kunstschilder (Gent 4 april 1883 - Luzern 19 april 1966).

Hij was de zoon van een handelaar in kruidenierswaren en voorbestemd om de zaak voort te zetten. Hij volgde een avondcursus aan de academie te Gent en was verder autodidact.

Te Sint-Martens-Latem (1905) werd Servaes beïnvloed door de landschapscompositie van Valerius de Saedeleer, de tekenkunst van Georges Minne en de esoterisch godsdienstige kunst van Gustaaf van de Woestijne. Donkere aardkleuren, brute factuur en visionaire kracht waren hem eigen. Daarin lag de kiem van het Vlaams expressionisme. De ontmoeting met pater Hiëronymus (1906), vervuld van de karmelitaanse spiritualiteit, had een beslissende invloed op de mystiek en tegelijk zinnelijk aangelegde kunstenaar. Er ontstonden een groot aantal religieus gestoffeerde landschappen en boerentekeningen, waarvan het Boerenleven (1920, Museum Antwerpen) het hoogtepunt is. Louis Gillet, van de Franse academie, koos op aanrader van Fierens-Gevaert (Museum Brussel) Servaes uit om, als typische vertegenwoordiger van de Vlaamse kunst, de vertaling van de Passie van Cyriel Verschaeve te illustreren, met de bedoeling Vlaanderen aan de Fransen te leren ken-

nen. Daaruit ontstond de Getekende Kruisweg (1919), het manifest van het Vlaams religieus expressionisme. Na een campagne van officiële kerkelijke schilders werden de illustraties van de Passie bij et van 30 maart 1921 veroordeeld. Een bepaalde interpretatie van dit decreet was er oorzaak van, dat de kruisweg uit de Kamelietenkerk te Luithagen verdween (thans in de Abdij van Koningshoeven te Tilburg). De verdediging van het werk van Servaes, georchestreerd door pater Hiëronymus en gesteund door Louis van den Bossche en Jozef Muls, maakte hem bekend in Nederland, waar hij een overweldigend succes had, en in Frankrijk, waar hij niet doorbrak, maar bevriend werd met pater Garrigou-Lagrange o.p., J. Maritain en P. Claudel. De omgang met de Nederlandse pastoor Th. Kwakman verkoelde de vriendschap met de Fransgezinde pater Hiëronymus. Na 1930 trachtte Servaes de oorspronkelijke religieuze bezieling met artistieke middelen te compenseren. Dat resulteerde in de zgn. Orvalstijl, die weinig succes had.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd Servaes lid van de Kultuurkamer. Geobsedeerd door de miskennis van bepaalde kunstkringen ging hij in Duitsland exposeren. Als gevolg van naamloze bedreigingen met de dood verliet hij op 4 september 1944 Latem en bereikte Zwitserland, waar hij zich definitief zou vestigen. In 1947 werd hij bij verstek veroordeeld tot 10 jaar hechtenis, wat in 1961 teruggebracht werd tot 5 jaar. In 1964 werd de strafuitvoering geschorst. Hoewel hem in 1952 reeds de kans geboden was naar België terug te keren, verkoos hij in Zwitserland te blijven en liet zich tot Zwitser nationaliseren. Ondertussen groeide de legende van „de vader van het Vlaams expressionisme in ballingschap”. Servaes, die voortging met het schilderen van portretten, bergen en religieuze taferelen, profiteerde daar handig van. In 1965 werd hem te Salzburg de Rembrandtprijs overhandigd.

Toen Brugge in 1961 de eerste naoorlogse retrospectieve tentoonstelling organiseerde, werd deze als Vlaamsgezinde manifestatie door verzetsgroepen tegengewerkt. De meningen zijn nog steeds verdeeld; vurige bewonderaars, felle tegenstanders. De verantwoording is zelden objectief.

Historisch gezien ligt de betekenis van Servaes in zijn religieus geëngageerd Vlaams expressionisme, dat evolueert tussen 1910-'25, zowel in landschappen en portretten als in religieuze en kerkelijke taferelen.

LITERATUUR: A. Stubbe, *Albert Servaes en de eerste en tweede Latemse kunstenaarsgroep* (1956); - W. Nigg, *Albert Servaes, in Maler des Ewigen, II* (1961); - P. Huys, *Albert Servaes een kunstenaarsloopbaan, in Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oostvlaanderen* (1962).

LYDIA M.A. SCHOONBAERT